

Avtalsbilaga 4

Slutrapport för projekt inom Miljömiljarden, Stockholm stad

Diarienummer för ursprunglig ansökan: Dnr: 454-2673/2005

Projektets nummer och namn: Nr B 60 Restaurering av Igelbäcken _Hästa damm

Datum för slutrapporten: 2009-11-30

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	3
1 Inledning	4
1.1 Beskrivning och syfte.....	4
1.2 Bakgrund och utgångsläge	4
2 Mål och resultat.....	6
2.1 Projekt mål och deras uppfyllelse.....	6
2.2 Projektets resultat i relation till målen i Stockholms miljöprogram.....	6
2.3 Projektets pådrivande roll.....	6
2.4 Tekniska lösningar	6
2.5 Attityd- och beteendeförändringar	6
2.6 Ej uppnådda mål.....	6
3 Projektekonomi.....	7
3.1 Bidrag och kostnader	7
3.2 Besparingspotential.....	7
3.3 Löpande kostnader.....	7
4 Arbetssätt.....	8
4.1 Projektorganisation	8
4.2 Samarbete mellan aktörer	9
4.3 Kvalitetssäkring.....	9
4.4 Kunskapsspridning.....	9
5 Erfarenheter	10
5.1 Samlade erfarenheter och slutsatser.....	10
5.2 Framgångsfaktorer.....	10
5.3 Förvaltning av det genomförda projektet	10
5.4 Projektdokumentation och styrning	10
5.5 Följdåtgärder	10
5.6 Projektets replikerbarhet.....	10
6 Kontaktuppgifter	11
7 Bilagor.....	12
Bilaga 1 – Sammanfattat omdöme.....	13

Sammanfattning

En damm med öppen vattenspegel har skapats i anslutning till dikena söder om Hästa gård. Dammen är anlagd på en plats som har ett svagt spridningssamband för groddjur. Dammen har en permanent vattenspegel och i den finns en ö, djuphåla 1,2 meter djup och grunda våtmarkszoner runt dammen. Totalt upptar anläggningen ca 2000 kvadratmeter. Dammen anlades på jordbruksmark mitt i skärningspunkten av två inkommande diken. (se bilaga 1) Dammen är lättillgänglig och nås via parkväg från Hästa gård. Specifikt för dammen är att den är anpassad till att vara en levnadsplats för groddjur, omväxlande djuphålor och vikar. Groddjuren kan övervintra i djuphålorna. Dammen försörjs med vatten från Fortums kommunikationstunnel, mellan Akalla och Hjulsta och ca 40 kubikmeter vatten pumpas upp per dygn. Vattnet rinner sedan i dike ned till Igelbäcken. Innan dammen anlades gjordes en dokumentation av området (se bilaga 1) Projektet har pågått från 2005 tom november 2009. Länsstyrelsen beslöt att miljödom ej behövdes för att anlägga våtmarken. På senhösten 2005 påbörjades projektering och avslutades vid halvårskiftet 2006. Upphandling av entreprenad påbörjades hösten 2006. Själva byggandet av våtmarken påbörjades i februari 2007 och pågick fram till i juni 2007. Våtmarken har skapat nya livsmiljöer för både växt- och djurlivet då speciellt fågellivet, särskilt bland fåglarna och naturligtvis även bland vattenlevande djur och växter. Många av de arter som har noterats under den uppföljning som gjorts från 2007 t.o.m 2009 är knutna till våtmarksmiljöer. Drygt 18 fågelarter har noterats. Den biologiska mångfalden har ökat starkt i området. År 2007 noterades grodyngel i dammen. Många besökare har uttryckt sin uppskattning av att kunna stanna en stund vid Hästa Groddamm. Den har även uppmärksammats i Miljöaktuellt (naturvårdsverkets tidning) där Stockholm stad erövrade en silverplats för stadens mångsidiga miljöarbete. Projektet finns att läsa om på stadens hemsida www.stockholm.se, sök våtmarker.

2009-12-02

Datum

Underskrift av ansvarig chef

Eva Olsson

Namnförtydligande

2009-12-02

Datum

Underskrift av projektledare

Jagnid Olsen Sjöström

Namnförtydligande

1 Inledning

1.1 Beskrivning och syfte

I Igelbäckens kulturresevat, söder om Igelbäcken och Hästa Gård, har en våtmark byggts på jordbruksmark mitt i skärningspunkten mellan två diken. (se bilaga 1, Groddamm vid Hästa. Uppföljning av växt- och djurliv - inventeringar 2005,2007- 2008. Sept. 2009). Dammen har en permanent vattenyta som innehåller en ö, en djuphåla 1,2meter djup och grunda våtmarkszoner runt dammens kanter. Totalt upptar anläggningen ca 2000 kvadratmeter. Dammen har ungefär följande dimensioner: Vattenyta ca 1500 kvadratmeter, vattenvolymen ca 900 kubikmeter och ett medelvattendjup på ca 0,6 m. Man kan tas sig till dammen via en parkväg från Hästa gård. Specifikt för dammen är att den är anpassad till att vara en levnadsplats för grodor och i övrigt ge ökad biologisk mångfald. Detta åstadkoms bla. genom omväxlande vattendjup och vikar. Djuphålorna kan användas för övervintring av grodor. Lutningen på slänterna i dammen varierar med flackare slänter mot öster där man går förbi dammen. Slänterna är bitvis täckta av skuggande buskage och flacka så att grodorna kan ta sig upp ur dammen. Dammbotten är försedd med sten som bildar hålor för grodor. Dammen är anlagd på en plats som har ett svagt spridningssamband för groddjur i västra Stockholm. Dammen får vatten från Fortums kommunikationstunnel, mellan Akalla och Hjulsta, och ca 40 kubikmeter pumpas upp per dygn. Efter att ha passerat Hästa damm rinner det ned till Igelbäcken.

1.2 Bakgrund och utgångsläge

Innan dammen anlades gjordes en dokumentation av området, se bifogad bilaga 1 (Groddamm vid Hästa. Uppföljning av växt- och djurliv - inventeringar 2005,2007- 2008. Sept. 2009). Som tidigare nämnts anlades dammen på jordbruksmark mitt i skärningspunkten mellan två diken.

År 2005

Innan arbetet med projektering och byggande av våtmarken gjordes följande förarbeten.

1. Dokumentation av områdets växtlighet gjordes på sensommaren 2005 , se bifogad bilaga 1 (Groddamm vid Hästa. Uppföljning av växt- och djurliv - inventeringar 2005,2007- 2008. Sept. 2009).

2. Ett Pm togs fram som beskrev våtmarkens tillrinningsområde, anläggningens utformning funktion.

3. Ett tidigt samråd med länsstyrelsen genomfördes med avseende på behov av miljödom. Länsstyrelsen bedömde, 2006-02 24 att tillstånd inte behövde prövas av Miljödomstolen.

Projektering av våtmarken påbörjades under hösten 2005.

År 2006 och 2007

Projektering av våtmarken fortskred och avslutades vid halvårsskiftet. Våtmarkens utformning hade som syfte att den skulle bli lättskött och inte innehålla några komplicerade lösningar. Våtmarkens utlopp till Igelbäcken skulle regleras med "sättar", dvs träskivor som kan tas bort och läggas till för att justera våtmarkens vattenivå.

Under hösten 2006 påbörjades upphandling av entreprenad. Entreprenadskedet dvs själva byggande av våtmarken kunde sättas igång i februari 2007. Marken var tjälad och kunde bära en tung grävmaskin. Det var ca minus 15-20 grader kallt. Slutbesiktning genomfördes i juni 2007.

År 2007, 2008, 2009

Uppföljning av det biologiska livet i och vid Hästa Damm

(se bifogad bilaga 1 , Groddamm vid Hästa. Uppföljning av växt- och djurliv - inventeringar 2005,2007- 2008. Sept. 2009).

Uppföljning och säkerställande av etableringsåtgärderna.

År 2009

Framtagande av bildspel, se www.stockholm.se, sök våtmarker.

2 Mål och resultat

2.1 Projekt mål och deras uppfyllelse

Målet med projektet var att skapa nya livsmiljöer för växter och djur. Den valda platsen var ett svagt spridningssamband för groddjur. En våtmark skulle förbättra deras möjligheter till spridning i Igelbäckens omgivningar. En ny miljö för vattenväxter, groddjur och bottenfauna har skapats. Grodyngel sågs i dammen 2007. Grässand och kanadagås har använt dammen som häckningsmiljö. Dammen har också en dragning som rastlokal för ett antal fågelarter och inte minst som vattenresurs torra somrar. Miljön är mycket uppskattad av människor som promenerar i området.

Den har även uppmärksammats i Miljöaktuellt (naturvårdsverkets tidning) där Stockholm stad erövrade en silverplats för stadens mångsidiga miljöarbete.

2.2 Projektets resultat i relation till målen i Stockholms miljöprogram

Miljömål 4 Ekologisk planering och skötsel anses vara uppfyllt. En våtmark har byggts som har bidragit till att den biologiska mångfalden har förstärkts i ett område med svaga spridningssamband för groddjur.

2.3 Projektets pådrivande roll

Projektet är inte i första hand, av den art att den påverkar marknads- och samhällsutvecklingen.

2.4 Tekniska lösningar

I byggandet av våtmarken har konventionell teknik använts.

2.5 Attityd- och beteendeförändringar

De som besöker våtmarken kan bli nyfikna på naturens skiftande mångfald i en storstadsmiljö. Projektet är inte av den art att det i första hand syftar till attityd- och beteendeförändringar.

2.6 Ej uppnådda mål

De mål som angetts i ansökan har uppnåtts.

3 Projektekonomi

3.1 Bidrag och kostnader

Tabell A

Beviljat bidrag i kr (avser Miljömiljarden)	Utnyttjat bidrag i kr (avser Miljömiljarden)	Total kostnad i kr (inkl. annan finansiering)
3120000	2112719	2112719

Kommentarer till tabellen:

Kostnader för år 2005 (Skogvaktarkärret, Hästa Damm) är bokförda på Hästa Damm enligt årsredovisning 2005. Se tabell nedan.

Tabell B

Post	Utnyttjat bidrag i kr (avser Miljömiljarden)					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Tid		27975	60196	119636	89456	65442
Konsult		235542	220576	85782	31000	39450
Entreprenad				1064520	56480	15120
Övrigt						1544
Summa		263517	280772	1269938	176936	121556

3.2 Besparingspotential

Projektet är inte av sådan karaktär att man kan redovisa någon besparingspotential.

3.3 Löpande kostnader

Kostnader för Hästa Damm ingår i Skogvaktarkärrets driftskostnader. (se slutrapport för Skogvaktarkärret)

4 Arbetsätt

4.1 Projektorganisation

Någon särskild styrgrupp tillsattes inte utan projektet förankrades i den egna förvaltningen kontinuerligt.

Arbetsgrupp:

Exploateringskontoret: Ingrid Olsen Sjöström Projektledare	8% av total arbetstid
Anna-Lisa Framgård Byggprojektledare	4% av total arbetstid
Ulf Lindahl, Landskapsarkitekt	2% av total arbetstid
Anna- Karin Wabäck, Informatör	2% av total arbetstid
Mikael Hietala adjungerad en representant från SLK	

I projekteringsskedet, (2005/2006) ingick representanter från:

Stockholm Vatten, Christer Lännergren och

Miljöförvaltningen, Gunilla Hjorth

Referensgrupp:

Referensgrupp tillsattes med representanter från Länsstyrelsens Igelbäcksgrupp, Fältskolan vid Eggeby.

Konsulter:

SWECO VIAK AB, utredning, projektering våtmark

Conec Konsulterande Ekologer, utredningar (naturdokumentaion före och efter samt bildspel)

Entreprenad:

TME Total Markentreprenad AB

Skärgårdsarkitekter AB

4.2 Samarbete mellan aktörer

Innan projektering och anläggning påbörjades var Stockholm Vatten och Miljöförvaltningen med i förarbetena. Konsulter har projekterat anläggningen och genomfört naturdokumentation före och efter. Byggandet har genomförts av entreprenör.

4.3 Kvalitetssäkring

Projektet har följt kontorets anläggningsprocess.

4.4 Kunskapsspridning

Hästa groddamm finns beskriven på stadens hemsida, stockholm.se, sök våtmarker.

5 Erfarenheter

5.1 Samlade erfarenheter och slutsatser

Våtmarken har byggts på en plats i staden där det råder brist på våtmarksmiljöer. Våtmarken har starkt bidragit till att förstärka den biologiska mångfalden i staden. Anläggningen har utformats på sådant sätt att den är lättillgänglig för besökare och den uppskattas mycket av allmänheten.

5.2 Framgångsfaktorer

En våtmark har tillförts stadens ekosystem vilket det råder brist på i Stockholm. Dammen har bidragit till att staden fått en ny miljö för vattenväxter, groddjur och bottenfauna. Fågellivet har förbättrats. Det är en anläggning som har stora rekreativa värden.

5.3 Förvaltning av det genomförda projektet

Hästa Damm ligger i Igelbäckens kulturresevat och ingår i Trafikkontorets ansvarsområde.

5.4 Projektdokumentation och styrning

Ritningar finns tillgängliga i stadens arkiv. Rapport om uppföljning av växt- och djurlivet finns på stadens hemsida., stockholm.se, (se bilaga 1)

5.5 Följdåtgärder

Exploateringskontoret planerar idag inga följdåtgärder.

5.6 Projektets replikerbarhet

I staden råder brist på våtmarker som både uppfyller rekreativa värden samt förbättring av den biologiska mångfalden. Hästa Damm kan vara en förbild för andra våtmarksanläggningar där det finns förutsättningar att anlägga en våtmarksmiljö

6 Kontaktuppgifter

Ingrid Olsen Sjöström

Exploateringskontoret

Miljö&Teknik

Box 8189

104 20 Stockholm

08/50826750

076/1226750

ingrid.olsensjostrom@expl.stockholm.se

www.stockholm.se, sök våtmarker

7 Bilagor

Bilaga 1: groddamm vid Hästa. Uppföljning av växt- och djurliv - inventeringar 2005,2007 - 2009. CONEC Konsulterande Ekologer. 15 September 2009

Bilaga 1 – Sammanfattat omdöme

Nr	Påstående	Instämmer				
		Inte alls	I viss mån	Ganska mycket	Helt	Vet ej
1	De uppnådda resultaten överensstämmer med de tidigare angivna målen.	☐	☐	☐	☒	☐
2	Det genomförda projektet medför en positiv påverkan på miljön.	☐	☐	☐	☒	☐
3	Projektet bidrar till utvecklingen av ny teknik (t ex genom användningen av sådan teknik).	☒	☐	☐	☐	☐
4	Projektet har lett till attityd- och/eller beteendeförändringar.	☐	☐	☐	☐	☒
5	Projektet medför minskade kostnader (för drift och underhåll, t. ex. i form av energikostnader).	☒	☐	☐	☐	☐
6	Samarbetet med andra aktörer inom och utom staden har fungerat väl.	☐	☐	☐	☒	☐
7	Projektresultaten kommer till användning inom förvaltningen/bolaget, eller inom andra förvaltningar/bolag.	☐	☐	☒	☐	☐
8	Projektet är så bra att det bör upprepas (inte nödvändigtvis i samma förvaltning/bolag).	☐	☐	☐	☒	☐